

Handläggare
Marianne Gabrielsson
Telefon: 08-50825950

Till
Socialnämnden
2021-08-31

Nya vägar 2017-2020 – en social investering, slutrapport

Redovisning av projektet Nya vägar.

Förvaltningarnas förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens redovisning av projektet Nya vägar.
2. Ärendet överlämnas för kännedom till stadsdelsnämnderna

Fredrik Jurdell
socialdirektör

Veronica Wolgast Carstorp
biträdande förvaltningschef

Sammanfattning

Socialförvaltningen har samordnat ett samverkansprojekt mellan civilsamhällesaktören Ersta Vändpunkten och fem stadsdelsförvaltningars kommunala förskolor och socialtjänsten. Projektet var processdrivet och syftade till att etablera handlingsplaner för hur förskolor bör agera för att förskolepedagoger ska kunna uppmärksamma barn som lever i familjer med missbruk och beroende och agerar utifrån fastslagna rutiner, samt till att etablera struktur för att fördjupa kunskapen om barns utsatthet.

Projektmålen är uppfyllda. Handlingsplaner och rutiner är framtagna och struktur med en barnombudssamordnare vid varje deltagande stadsdelsförvaltning och barnombud vid förskolorna. Risker framåt är att nyckelfunktionerna är personbundna. Barnboken *Emmas hemlighet* togs fram för att möjliggöra samtal kring projektets tema med förskolebarn, samt en skrift med erfarenheter och handledning riktad till professionen. Materialet har spridits till stadens förskolor och socialtjänst, inklusive de fristående förskolorna.

Bakgrund

Ett av fyra barn i Sverige påverkas negativt eller mycket negativt av en föräldrars alkoholkonsumtion. Trots att kunskapen om att stöd till barn och familjer behöver sättas in tidigt och när utmaningarna är mindre är väl förankrad, inkommer relativt få anmälningar från förskolan (13 procent år 2020 i Stockholms stad).

Civilsamhällesaktören Ersta Vändpunkten drev tillsammans med Södermalms stadsdelsförvaltning ett samverkansprojekt tillsammans med socialtjänst och kommunala förskolor med start 2012. Eftersom projektet på Södermalm resulterade i ökat antal anmälningar till socialtjänsten från förskolan och stärkt samverkan mellan förskola och socialtjänst var det angeläget att sprida arbetssättet. I stadens nätverk för avdelningschefer inom individ- och familjeomsorg undersöktes intresset för att delta i ett treårigt projekt. Fem stadsdelsförvaltningar var intresserade; Skarpnäck, Skärholmen, Enskede-Årsta-Vantör, Hässelby-Vällingby och Bromma. För att möjliggöra spridningen över staden söktes och beviljades medel från stadens sociala investeringsmedel.

Ärendets beredning

Ärendet har utarbetats inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 25 augusti 2021. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 26 augusti 2021.

Ärendet

Projektet Nya vägar pågick 4 september 2017 till 3 september 2020 med samordning från socialförvaltningen. De fem stadsdelsförvaltningarna deltog i projektet ett år vardera. Efter respektive projektår spreds erfarenheterna till övriga kommunala förskolor i stadsdelsområdet med stöd från Ersta Vändpunkten under ytterligare sex månader.

De övergripande målen var:

1. Att förskolepersonal har ökad kunskap om familjer med missbruk och kan upptäcka barn som lever i familjer med missbruk och att förskolepersonal agerar i enlighet med handlingsplaner.
2. Ett etablerat samarbete mellan förskolor, socialtjänst och Ersta Vändpunkten.
3. Det finns handlingsplaner och rutiner vid medverkande förskolor som är anpassade utifrån varje stadsdels problematik vad gäller barn som växer upp i familjer med missbruk.
4. Varje förskolenhet har utsedda barnombud, vars uppgift är att påtala att barnperspektivet beaktas och att förskolan agerar

utifrån det. Barnombuden har en barnombudssamordnare inom stadsdelsförvaltningen som de kan ta stöd och hjälp av.

En stödjande projektstruktur samordnades från socialförvaltningen. Deltagande stadsdelsförvaltningar och Ersta Vändpunkten skrev inför projektslut slutrapporter där måluppfyllelse diskuteras och fortsatta vägar framåt lyftes.

En avgränsning gjordes i varje stadsdelsförvaltning som innebar att projektet drevs i förskolorna i de områden som identifierats som lokala utvecklingsområden. En implementeringsfas på sex månader lades till för varje stadsdelsförvaltning under vilken handlingsplaner, rutiner och struktur integrerades i övriga kommunala förskolor i stadsdelsområdet.

Projektet var processdrivet. Ersta Vändpunkten höll föreläsningar och seminarier med förskolepersonal där representanter från den egna socialtjänstens mottagningsgrupp, utredningsenhet barn och vuxenenhet för missbruk och beroende deltog.

Stadsdelsförvaltningens socialtjänst fanns representerat vid mötena mellan förskolepedagoger och Ersta Vändpunkten. Det ledde till att samarbetet stärktes mellan förskola och socialtjänst som en följd av att medarbetarna lärde känna varandra och fick ökad inblick i varandras ansvar och uppdrag.

Handlingsplaner och rutiner för hur förskolepersonalen bör agera vid oro för att barn far illa som en följd av missbruk eller beroende i familjen, arbetades fram i de fem stadsdelsförvaltningarna.

En barnombudssamordnare vid varje deltagande stadsdelsförvaltning och barnombud vid de kommunala förskolorna etablerades. Därmed fanns vid projektets slut en struktur uppbyggd för att fördjupa kunskap kring barns utsatthet och diskutera frågor kring barns rättigheter.

De fyra målen är uppfyllda. Identifierade risker är att nyckelfunktionen barnombudssamordnare och representanterna från socialtjänsten är i hög grad personbundna. Ett starkt stöd i ledningen efterfrågas för att strukturen och samverkan ska bibehållas över tid. En annan risk som påtalas är spridningen av struktur och handlingsplaner till kommunala förskolor som ej deltagit i projektet.

Stadsledningskontoret som beviljat medel till projektet har tillsatt en extern utvärderare som undersöker effekter av projektet. Fokus ligger på de ekonomiska förtjänsterna.

Barnboken Emmas hemlighet och en skrift med handledning och erfarenheter

Under projektet togs barnboken *Emmas hemlighet* fram. Det är ett illustrerat case som användes vid Ersta Vändpunktens seminarier

med förskolepedagogerna. Till barnboken togs en handledning fram för att underlätta användningen av barnboken i förskola men även inom socialtjänsten. För att ta tillvara de goda erfarenheter som projektet genererade intervjuades barnombudssamordnarna, avdelningschefer i styrgruppen och socialtjänstrepresentanter. En beskrivning av projektet, intervjuerna och barnbokens handledning slogs samman i skriften *Nya vägar – att upptäcka barn i förskolan som växer upp med missbruk i familjen*. Bägge är bifogade ärendet.

Materialet har erbjudits stadens kommunala förskolor. Samtliga stadsdelsförvaltningar tackade ja vilket innebär att alla förskolor i stadens regi har fått två barnböcker och skriften. De fristående förskolorna erbjöds materialet och drygt hundra verksamheter belägna i samtliga stadsdelsområden tackade ja. Därutöver har verksamheter vid samtliga stadsdelsförvaltningars socialtjänst tagit emot materialet.

Jämställdhetsanalys

I arbetet med att ta fram och etablera handlingsplaner och rutiner för hur förskolepedagoger bör agera vid oro för att barn far illa som en följd av missbruk eller beroende i familjen har ett jämställdhetsperspektiv beaktats. Det innebär att hur missbruket eller anhörighetskapet kan ta sig uttryck utifrån könsroller, har diskuterats under projektet. Detta med avsikten att bredda förståelsen för hur missbruket påverkar barn och föräldraförmågan.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner slutrapporteringen av projekt Nya vägar.

Bilagor

1. Nya vägar 2017-2020 – en social investering, slutrapport
2. Emmas hemlighet
3. Nya vägar – att upptäcka barn i förskolan som växer upp med missbruk i familjen
4. Nya vägar, handlingsplan och rutiner förskola Bromma